

oprettet Kontrakt om Tjenestebolig, uanset Husets Oprindelse og tidligere Lejemaal; Huse, om hvilke Ejeren har oprettet saadan Kontrakt efter nævnte Dato, naar han kan fremlægge Bevis for, at de oprindelig er oprettede med det Formaal at tjene som Bolig for den faste Arbejdskraft; og endelig Huse, som Ejeren herefter lader opføre med dette Formaal, selv om han giver dem et Jordtilliggende. Her er intet uklart, og for saa vidt frembyder det foreliggende Lovforslag et betydeligt Fortrin fremfor den hidtil gældende Lov; hvorvidt Forholdet er lovligt oprettet, vil finde sin Afgørelse efter Bestemmelsen i § 12 i Lov af 23. Maj 1902, som nu vil findes optaget i Lovens § 28.

Jeg skal intet indvende imod, at Grundprincippet i Loven efter Forslaget nu bliver saaledes, men naar den ærede Ordfører for Folketingets Udvalg gennemde om Sagen førte Forhandlinger saa kraftigt fastslog, at den eneste Definition af, hvad et fast Tjenesteforhold er, findes i Loven af 1902, kan jeg ikke følge ham, idet denne Lov, der ganske vist er den egentlige Lovgivning om Tjenestehuse, efter min Opfattelse intet bestemmer om, hvilke Huse en Ejer maa forbeholde sig som Tjenestehuse, men kun bestemmer, hvad Ejeren har at iagttage, for at Forholdet er lovligt oprettet, og hvilke Følger Forsømmelse heraf medfører. Tjenesten maa jo være eet og Kontrakten om Tjenesteboligen et andet. Og Konsekvensen vilde blive, at enhver, med hvem Ejeren har oprettet Kontrakt om Tjenestebolig, er Ejeren Betjente og Tyende og staar i fast Tjenesteforhold til ham. Jeg maa sige, at jeg langtfra føler mig overbevist om Rigtigheden af en saadan Fortolkning af den nugældende Lov og kan ikke erkende, at denne Lov ganske skulde være uden Suverænetet paa dette Punkt. Begrebet Tjenestehuse er nemlig ikke skabt ved Loven af 1902, men derimod ved Forordningen af 27. Maj 1848, der indeholder en Undtagelsesbestemmelse for de Husbeboere, der staar i Husets Ejers faste Tjeneste, altsaa en Bestemmelse ganske analog med den tilsvarende Undtagelsesbestemmelse i Loven af 30. Juni 1919. Men her har vi ingen Lov af 1902, hvorefter det at staa i Husets Ejers faste Tjeneste kan defineres. Men skal der være en logisk Sammenhæng i Forordningens Bestemmelser, hvis Hensigt er at ophæve Husmandens Pligtarbejde paa Herremandens Mark, maa det at staa i Husets Ejers faste Tjeneste ikke kunne bestaa i

at have forpligtet sig til Arbejdsydelse af samme Art, som Formaalet med Forordningen er at ophæve, medens derimod enhver anden betroet Tjenestestilling, stor eller lille, gav Ejeren Ret til at holde vedkommende Hus undtaget fra de almindelige Bestemmelser om Lejemaal. Og jeg tror at turde sige, at man hverken ved Loven af 23. Maj 1902 eller ved Loven af 30. Juni 1919 har villet fravige dette Princip. Vil man gennemgaa de Forhandlinger, der under Lovens Behandling i 1919 blev ført i Anledning af det af det konservative Folkeparti indbragte Ændringsforslag, vil man med al ønskelig Tydelighed kunne overbevise sig derom.

Nu bliver Loven altsaa officielt lagt over paa det Princip, at det afgørende er, at Kontrakten om Tjenesteboliger er oprettet overensstemmende med Bestemmelsen i Loven af 23. Maj 1902, og jeg skal gerne give Forslaget min fulde Tilslutning, ligesom jeg kan tilsige mit Partis udelte Tilslutning; men jeg kan ikke undlade at give til Kende, at de Principper, som den hidtil gældende Lov efter min Forstaaelse af den har hvilet paa, laa mit Hjerte nærmere end de Principper, som Loven nu kommer til at hvile paa. En ufuldkommen Kontrakt om Tjenesteboliger eller blot en Formfejl i denne kan jo ikke opvejes af den mest intime Tjenestestilling, selv om saa denne bestaar i at være Ejeren Privatsekretær. Moralen vil herefter ufravigelig være, at den Ejer, der loyalt har afventet Lovens Vedtagelse og Kommissionens Nedsættelse og derefter henvender sig for at søge Vejledning med Hensyn til sin formentlige Ret til sine Tjenestehuse, bliver afvist, fordi det nu er for sent, medens den Ejer, der har taget sig selv til Rette, medens Loven var under Behandling, faar Lov til at beholde sine. Man kommer uvilkaarlig i Hu, at Bogstaven ihjelslaar. Skulde jeg have misforstaaet den nugældende Lov — og jeg tror at kunne tale paa samtlige Kommissioners Vegne —, maa det være en Trøst, at vi ikke staar ene i denne Misforstaaelse, men at denne Anke mod Loven har lydt fra alle interesserede, at Ejeren kunde blive nødsaget til at bygge jordløse Huse til sine Arbejdere. Saa vidt mig bekendt havde man allerede i Fæstelovskommissionen sin Opmærksomhed henvendt paa dette Forhold og har paapeget dette som en Anke mod Loven. Med Hensyn til dette, at den Arbejder, der tillige har en lille Jordlod, er bedre stillet end den, der ingen har, vil jeg sige, at dette vel nok gælder i Al